

Anmodning til Årsmøtet i Birdlife Norge 2023 om å fjerne punktene om katt fra foreningens prinsippprogram

---

Vidar Selås, professor emeritus i økologi og naturforvaltning

Olav Hjeljord, professor emeritus i viltbiologi og viltforvaltning

---

Denne henvendelsen til Årsmøtet i Birdlife Norge 2023 må ikke oppfattes som et innlegg i debatten for eller mot katt. Konflikten mellom de som liker katter og de som ikke gjør det har hverken vi eller Birdlife Norge særlige forutsetninger for å påvirke.

Vårt engasjement har sin bakgrunn i at vi mener prinsippprogrammet om katt er unødvendig og uheldig. Unødvendig fordi vi holder det for helt usannsynlig at det noen gang vil komme til å gi merkbare effekter på norske fuglebestander. Uheldig fordi det helt klart vil kunne virke splittende (også i fugleforeningen er det katteeiere), og begrense videre rekruttering. Det finnes svært mange katteeiere i Norge, ifølge Heggøy & Shimmings (2018) har rundt 400 000 husstander katt. Mange av disse menneskene vil nok vegre seg for å bli medlem at en forening som så tydelig signaliserer at man er negativ til tradisjonelt kattehold, det vil si frittgående katter.

På denne bakgrunn mener vi at det eneste fornuftige er at Årsmøtet i Birdlife Norge 2023 vedtar å fjerne punktene om katt fra foreningens prinsippprogram. Vi begrunner vårt synspunkt nærmere nedenfor.

Katten ingen trussel mot biologisk mangfold i Norge

At katten ikke kan anses som en generell trussel mot biologisk mangfold i Norge er det tidligere argumentert for i et innlegg trykt i tidsskriftet til Norsk Zoologisk Forening (Selås 2011). Innlegget finnes som vedlegg til dette dokumentet. Når det gjelder prinsippvedtaket om katt, antar vi at dette ble utformet og vedtatt som et resultat av konklusjonene i NOF-rapporten om kattens predasjon på fugler i Norge (Heggøy & Shimmings 2018). Her estimeres det årlige antallet fugler drept av katter i landet vårt til nærmere syv millioner. Selv om det naturlig nok er knyttet usikkerhet til dette tallet, er det godt mulig at det er svært nær sannheten.

At norske katter dreper millioner av fugler hvert år burde imidlertid ikke være hverken overraskende eller bekymringsfullt, fordi denne mengden uansett bare utgjør en liten andel av det som totalt klekkes og dør i norske fuglebestander. Dette ville vi trodd var innlysende for alle som har et inngående kjennskap til norsk natur, geografi og bosettingsmønster. Når Heggøy & Shimmings (2018) likevel, på bakgrunn av blant annet sitt estimat, hevder at "det er all grunn til å ta huskattens predasjon på fugler og andre dyr på høyeste alvor også i Norge", mener vi at dette langt på vei er misbruk av føre-var-prinsippet.

Det som begrenser bestandene av de aller fleste av de fugleartene norske katter hyppig beskatter er klima, habitat (inklusive reirplass for noen arter) og mat, til en viss grad også konkurranse fra andre arter, og i svært liten grad predasjon. For de av oss som har levd noen år, er det ganske påfallende hvor stor effekt fôringen med solsikkefrø har hatt på bestandene av visse meise- og finkearter. Det ligger til menneskets natur å ha stor tro på effekter av predasjon, og så glemmer man hvor stort vekstpotensial mange fuglebestander faktisk har. Enhver småfuglbestand kan fint doble seg fra et år til neste hvis det er ubegrenset tilgang på ressurser. Det betyr at en bestand på ti fugler i teorien kan vokse til over ti tusen i løpet av ti år. Realiteten er at det MÅ dø mangfoldige millioner småfugler i landet vårt hvert år om bestandene skal holde seg innenfor rimelighetens grenser. Skulle katten forsvinne, vil et antall fugler noenlunde tilsvarende det kattene pleide å ta måtte dø på andre måter.

Selv om det ifølge Heggøy & Shimmings (2018) skal ha vært en økning i antall katter i Norge på 2000-tallet, er det få av de fugleartene som ifølge samme forfattere oftest blir tatt av katt som er rødlistet som følge av bestandsnedgang, og for de artene det gjelder er de bakenforliggende årsakene alt annet enn predasjon fra katt. Katten er dårlig tilpasset vårt vinterklima, og vil derfor aldri opptre som invaderende art i norsk natur. Siden Norge er et land med store utmarksarealer, er det meningsløst å trekke fram de problemene katten har medført i andre deler av verden når man skal vurdere dens effekt på vår fauna. Skulle det finnes øyer langs kysten eller verneområder der predasjon fra katt viser seg å være et reelt problem, som antydnet av Heggøy & Shimmings (2018), kan man alltid sette inn lokale tiltak der. Katten kan nok påvirke artssammensetningen i urbane områder, ved at enkelte bakkerugende fugler ikke vil etablere seg i et miljø der det er så mange predatorer. Dette er imidlertid områder der artssammensetningen i alle fall er totalt forandret fra det opprinnelige, som følge av de menneskelige aktivitetene og endringen av landskapet.

Urealistiske krav og råd i prinsippprogrammet

Selv om prinsippprogrammet vedrørende katt antas å være kjent av Årsmøtets delegater, gjengir vi de tre punktene her, med etterfølgende kommentarer:

- Forvillede katter må fjernes fra naturen. Vi krever ID-merking og anbefaler sterilisering av huskatter for å redusere omfanget av spredning og yngling i naturen.
- Myndighetene må gjøre tiltak for å minimere kattens påvirkning på vill fauna.
- Huskatter bør holdes innendørs i fuglenes hekketid, og spesielt om natten og morgenen.

At forvillede katter burde fjernes fra naturen er det sikkert bred enighet om, man trenger neppe å slå fast noe sånt i et prinsippprogram. Men ved å skrive "må" stiller man egentlig et helt urealistisk krav. For hvem skal gjøre denne jobben? ID-merking kan være vel og bra, men krav om å gjøre dette obligatorisk er allerede avvist av Mattilsynet, fordi det ikke er vurdert som samfunnsøkonomisk lønnsomt. Vurderingen er vel at det er grenser for hvor mye byråkrati man skal legge i noe som ikke kan anses som et vesentlig samfunnsproblem.

Kravet om at myndighetene må gjøre tiltak for å minimere kattens påvirkning på vill fauna er i samme gate. Vi mener det ville være en feilprioritering å skulle avsette store ressurser i et forsøk på å redusere norske kattebestander – et kostbart tiltak som så allikevel neppe ville gitt merkbare effekter på fuglebestandene. Forvaltningen har tross alt viktigere oppgaver å ta seg av, og ikke minst å bruke sine knappe midler på.

Rådet om å holde katter innesperret i fuglenes hekketid kan kanskje virke uskyldig nok, men at et slikt råd fra foreningen vår vil gi noen reduksjon i forekomsten av frittgående katter holder vi for helt usannsynlig. En medvirkende årsak til at vi har så mange katteeiere er nettopp at katten er et dyr det er veldig lett å holde, ettersom den kan gå fritt ute store deler av tida. Ute på bygdene har kattehold til alle tider vært svært utbredt, og her er det en selvfølge at kattene får gå fritt, blant annet fordi man har stor tro på at de begrenser problemet med smågnagere, som kan være ille i museår. Katten har vært med mennesket i lang tid, og de fugleartene som er blitt favorisert av at vi har endret landskap fra skog til åpent "sletteland" har pent måtte forholde seg til katten som en del av det menneskeskapt miljøet.

Det er lett å forstå at frittgående katter kan skape konflikter, og da kanskje særlig i områder der folk bor tett på hverandre. Selvsagt er det lite gøy for fugleinteresserte som ikke selv holder katter at slike til stadighet jakter småfugl i ens egen hage. At katter i tillegg går på do i ungenes sandkasse, tisser i dørsprekker, og holder et svare spetakkel om nettene, er nok heller ikke noe som bidrar til gode naboforhold. Men dette er ikke problemer som løses ved at Birdlife Norge vedtar et urealistisk prinsippprogram om katt.

Konklusjon

At enkelte ornitologer har lite til overs for katter er forståelig, men vi synes det er synd hvis dette skal være avgjørende for foreningens ståsted i denne saken. Selv om det ikke er opp til en interesseorganisasjon å vurdere helheten i en sak, bør man ha en viss respekt for at det å kunne holde katt på tradisjonelt vis betyr svært mye for mange menneskers livskvalitet. Med prinsippprogrammet om katt gir Birdlife Norge et tydelig signal om at frittgående katter ikke er ønsket. Alle katteeiere vil ikke føle seg hjemme i en slik forening.

Siden slagkraften til en ideell organisasjon langt på vei avhenger av medlemstallet, burde en høyt prioritert målsetting være å rekruttere flere medlemmer. Men da må vi ikke samtidig støtte folk fra oss ved en helt unødvendig "svartelisting" av kattene deres. Vi vil derfor på det sterkeste oppfordre Årsmøtet til å fjerne de tre punktene om katt fra foreningens prinsippprogram.

Kilder

Heggøy, O. & Shimmings, P. 2018. Huskattens predasjon på fugler i Norge. En vurdering basert på en litteraturgjennomgang. NOF-Rapport 2018-5.

Selås, V. 2011. Katten ingen trussel mot biologisk mangfold i Norge. Fauna 64: 46–47.